

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת בשלח

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 376)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי **באמצעות הזום**

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת בשלח התשפ"ה

"אתי מלבנון פלה"

א. "ואתה, הָרִם אֶת מִטְּךָ ונִטָּה אֶת יָדְךָ עַל הָיָם, וּבִקְעָהוּ, וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הָיָם בַּיַּבֵּשָׁה", (שמות, יד' - טז').

"ויבני ישראל, הִלְכוּ בַיַּבֵּשָׁה בְּתוֹךְ הָיָם", (שמות, יד' - כט').

"וַיֹּשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם, וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת עַל שַׁפַּת הָיָם", (שמות, יד' - לו').

"אִזּוּ יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה, וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר, אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָאֹה גָאֹה, סוּס וָרֶכֶב רָמָה בָּיָם", (שמות, טו' - א').

ב. ידוע בשם רבותינו המקובלים זיע"א - כי "מצרים", פירושו "מִצְרַיִם".

וכמו שכתב ה"ריקנאטי"¹, על מאמר הכתוב², "וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ, וַיִּקְרָאוּ לִפְנָיו אֲבָרָה, וַנִּתֵּן אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם":

"מילת מצרים, הוא לשון מיצר השכינה, הנקראת 'ים'".

והנה, פנימיותה של "גלות מצרים", היתה, "גלות הדעת"^{3 4}.

וכשנעיין היטב בדבר, נראה, ש"דעת", פירושה חיבור, וכדלהלן:

א. אצל אדם הראשון וחווה, כאשר קיימו מצוות עונה, נאמר⁵:

¹ בפירושו על התורה, פרשת "מקץ".

² בראשית, מא' - מג'.

³ כמבואר ב"זוהר הקדוש", (חלק ב', דף קס"א ע"א), יעו"ש.

⁴ וכמאמר הכתוב (ישעיה, ה' - יג'):

"לֹכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דַעַת, וַיְכַבְּדוּ מֵתֵי רָעַב, וַהֲמוֹנוּ צָחָה צָמָא".

⁵ בראשית, ד' - א'.

"וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ, וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָה".

ומצווה זו, הינה חיבור ב' גופים לאחד,

וכמאמר הכתוב ⁶, "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד".

הא למדת:

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור.

ב. כתב אדונינו הרמב"ן זיע"א ⁷:

"דע, כי חיבור זה הוא עניין קדוש ונקי, כשיהיה הדבר כפי מה שראוי - ובזמן הראוי - ובכוונה הנכונה,

ואל יחשוב אדם, כי בחיבור הראוי יש גנאי וכיעור, חס ושלום.

שהחיבור הראוי, נקרא ידיעה,

ולא לחינם נקרא כך ⁸, 'וַיֵּדַע אֶלְקָנָה אֶת חַנָּה אִשְׁתּוֹ' ...

ודע, שאילו לא היה בדבר קדושה גדולה, לא היו קוראין אל החיבור ידיעה ⁹ ...

אבל, כל בעלי התורה, מאמינים, שהשם יתברך ברא את הכל, כפי מה שגזרה חכמתו,

ולא ברא דבר, שיהיה בו גנאי או כיעור.

שאם יאמר שהחיבור הוא דבר של גנאי,

⁶ בראשית, ב' - כד'.

⁷ "אגרת הקודש", השער הראשון.

⁸ שמואל א', א' - יט'.

⁹ וכתב בזה רבינו זיע"א:

"ואין הדבר כאשר חשב הרב המורה ז"ל ב'מורה הנבוכים' (ח"ב, פרק לו'. ח"ג, פרק ח'), בהיותו משבח לאריסטו, על מה שאמר - כי חוש המישוש חרפה הוא לנו.

חלילה, אין הדבר כמו שאמר היווני ...".

הנה, כלי המשגל הם כלים של גנות, והרי השם יתברך בראם במאמרו.
כאשר הידיים, בעת שכותבין ספר תורה בטהרה, הם מכובדות ומשובחות,
וכשגונבות, או עושות דבר מגונה, הם מגונות,
כך הם כלי המשגל".

ג. על מאמר הכתוב ¹⁰, "וְאֶמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים, בְּחֶכְמָה וּבְתִבּוּנָה וּבְדַעַת
וּבְכָל מְלָאכָה", כתב רש"י הקדוש:
"וּבְדַעַת" - רוּחַ הַקֹּדֶשׁ".
הא למדת:

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור,
כי אותה ה"דעת", מחברת בין הקדוש ברוך הוא, לבין אותו שזכה לזה.
ד. בכמה וכמה מקומות בדברי רבותינו ז"ל ¹¹, מצינו, את המושג "בר דעת",
לגבי עשיית מעשי קניין, וכיוצא בזה,
שהוא גם כן עניין של חיבור,
שכן, רק בשעה שיש לאדם את אותה "דעת", הוא יכול לעשות את כל אותם
המעשים, המחברים אותו אל שאר אנשים "בני דעת".
ה. במסכת נדרים ¹², מצינו, את מה שהיו אומרים בארץ ישראל:
"דא ביה ¹³, כולא ביה,

¹⁰ שמות, לא' - ג'.

¹¹ בבא מציעא, ח' ע"א.

חולין, לא' ע"א. ועוד.

¹² מא' ע"א.

¹³ יעוין בדבריו המתקנים מדבש של רבינו הרי"ח הטוב זיע"א (בספרו הקדוש "בן יהודע", שם).

שביאר את המילה "דא", כראשי תיבות, של דעת אמונה,

ללמדך:

דלא דא ביה, מה ביה.

דא קני, מה חסר,

דא לא קני, מה קניי."

דהיינו :

אדם שיש בו דעת, יש בו הכל!

אבל אדם שאין בו דעת, מה יש בו!!

מי שקנה דעת, כלום לו יחסר לו!

אבל מי שלא קנה דעת, כל מה שיקנה לא יועיל לו!

הא למדת :

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור,

כיוון שעל ידה, יכול האדם להתחבר אל הווייתו.

ובגלות מצרים, כאשר היתה הדעת בגלות,

היו בני ישראל מנותקים מן הדעת, ולא היו מחוברים אל הבורא ית"ש.

ג. בכדי להוציא את "מידת הדעת מן הגלות", הוצרך הבורא ית"ש לעשות זאת באמצעות ב' שלבים :

א. "גאולת הגוף", אשר הוא בבחינת "סור מִרְעֵי"¹⁴,

והוא כנגד "דם מילה"¹⁵, התלויה במידת היסוד וקדושת הדעת,

וגאולה זו, נעשתה, ביום חג הפסח.

שרק על ידי ב' דברים אלו, זוכה האדם לפרנסתו, אשר נקראת "מלאכה".

ומשכר, נעשה אותם אדם לאדם "שלם",

כיוון, ש"אדם", ראשי תיבות, של אמונה, דעת, מלאכה.

¹⁴ תהילים, לד' - טו'.

¹⁵ יעויין בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

ב. "גאולת הדעת והנפש", אשר אשר הוא בבחינת "נעשה טוב" ¹⁶,
והוא כנגד "דם פסח" ¹⁷, המרמז אל דברי התורה הקדושה,
וגאולה זו, נעשתה, ביום חג השבועות,
וכמאמר הכתוב ¹⁸, "ויאמר, כי אהיה עמך, וזה לך האות כי אנכי שלחתיך,
בהוציאך את העם ממצרים, תעבדון את האלהים על החר הזה".
ד. במסכת שבת ¹⁹, ובמסכת יבמות ²⁰, ובמסכת עבודה זרה ²¹, למדנו:
"מפני מה, עובדי כוכבים מזוהמין?
שלא עמדו על הר סיני!
שבשעה שבא נחש על חוה, הטיל בה זוהמא ²²,
ישראל, שעמדו על הר סיני, פסקה זוהמתן!
עובדי כוכבים, שלא עמדו על הר סיני, לא פסקה זוהמתן!".
ומכוח זוהמא זו, ומכוח תוצאת החטא שבאותה השעה, נקנסה מיתה לעולם,
וכמאמר הכתוב ²³:

¹⁶ תהילים, לד' - טו'.

¹⁷ יעוין בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

¹⁸ שמות, ג' - יב'.

¹⁹ קמה' ע"ב. ו-קמו' ע"א.

²⁰ קג' ע"ב.

²¹ כב' ע"ב.

²² ופירש בזה רש"י הקדוש:

"כשנתן לה עצה לאכול מן העץ, בא עליה,

דכתיב (בראשית, ג' - יג'), 'הנחש השיאני, לשון נישואין'.

²³ בראשית, ג' - יט'.

"בַּזַּעַת אֶפִּיד תֹּאכַל לֶחֶם, עַד שׁוֹבֵד אֶל הָאֲדָמָה, כִּי מִמֶּנָּה לִקְחָתָהּ, כִּי עֹפֶר אֶתָּה וְאֶל עֹפֶר תֵּשׁוּב."

והנה, במסכת עבודה זרה ²⁴, מצינו, שבשעה שעמדו בני ישראל בהר סיני, וקיבלו את התורה הקדושה:

"לא קיבלו ישראל את התורה, אלא, כדי שלא יהא מלאך המוות שולט בהן,

שנאמר ²⁵, 'אֲנִי אֶמְרָתִי אֱלֹהִים אַתֶּם, וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כְּלָכֶם'."

ברם, כאשר הם חטאו בחטא העגל, נקנסה עליהם מיתה ²⁶:

"חיבלתם מעשיכם, אֲכֹן כְּאֲדָם תָּמוּתוֹן" ²⁷.

ועל פי זה, יתבארו דברי הגה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" זיע"א ²⁸, משמו של מורו ורבו - ה"בעל שם טוב" הקדוש זיע"א:

שאף על פי, שבשעת יציאת מצרים, יצאה הדעת מן הגלות ²⁹,

בכל זאת, לא יצאה הדעת מן הגלות לגמרי!

ובכל הגלויות כולם, ובפרט בגלות האחרונה, עדיין נמצאת הדעת בגלות,

עד ביאת גואל צדק, שאז כחלק מן הגאולה השלימה, גם הדעת תצא מן הגלות.

וכעין דברים אלו, כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א ³⁰:

שגלות מצרים, היתה בחינת "גלות כללית" עבור שאר הגלויות, שהם: גלות בבל, גלות מדי, גלות יוון וגלות אדום.

²⁴ ה' ע"א.

²⁵ תהילים, פב' - ו'.

²⁶ עבודה זרה, ה' ע"א.

²⁷ תהילים, פב' - ז'.

²⁸ בסוף פרשת "וישלח".

²⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

³⁰ "ליקוטי תורה", (ריש פרשת "כי תצא").

ומעתה :

מכיוון שעם ישראל עמדו בהר סיני, וקיבלו את התורה הקדושה, ונפסקה זוהמת הנחש,

בעצם כך, הדעת, יצאה מן הגלות.

ברם, מחמת ש"חטא העגל" כמוהו כמעשה זנות, וכמאמר רבותינו ז"ל³¹,
"עלובה כלה, מזנה בתוך חופתה",

אם כן, הדעת, חזרה אל הגלות.

ברם, חזרתה, היתה לחצאין בלבד!

שכן, היא חזרה על ידי עצם מעשה הזנות,

ומאידך, אינה חזרה, מחמת נצחיותה וקיומה של התורה הקדושה.

והיינו, ששלימות התיקון שלה, תעשה רק בביאת גואל צדק,

כאשר תתקיים נבואתו של ישעיה הנביא³², "לא גרעו ולא נשחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את יהוה, כמים לים מכסים".

ה. על מאמר הכתובים בפרשתו, "ואתה, הרים את מטף ונטה את ירך על הים, ובקעהו, ונבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה"³³ ... "ובני ישראל, הלכו ביבשה בתוך הים"³⁴, התקשה הגה"ק בעל "בת עין" זיע"א:

למה שינה הכתוב, בתחילה הקדים 'בתוך הים' ואחר כך 'ביבשה'³⁵,

ואחר כך הקדים 'ביבשה', ואחר כך 'בתוך הים'³⁶?

³¹ שבת, פח' ע"ב.

גיטין, לו' ע"ב.

³² ישעיה, יא' - ט'.

³³ שמות, יד' - טז'.

³⁴ שמות, יד' - כט'.

³⁵ שמות, יד' - טז'.

וביאר בזה רבינו זיע"א :

"ולחבין זה, הנה ידוע מאמר חז"ל³⁷, שעיקר בריאת העולם, היתה, בשביל היראה שנקראת 'ראשית'³⁸, ובשביל התורה³⁹, ובשביל ישראל⁴⁰, שנקראים 'ראשית'.

ובחינת יראה, אי אפשר לבוא, כי אם על ידי בחינת 'מה', בחינת ענווה תחילה, כי כאשר מתבונן האדם, ומאמין באמונה שלימה, אשר בידו נפש כל חי, ומה אנחנו מה חיינו מה גבורתינו,

ובלתי לה' עינינו, ש-ה' יושיענו, ויתן לנו חיים וכוח, וכל אשר צריך לנו, וכאשר מתבונן האדם בעניינים אלו, בכל פרט ופרט, להבין שפלותו באמת, אזי, ממילא, נופל עליו אימה ויראה ופחד, מגדולתו יתברך, ונכנע לפניו יתברך בהכנעה גדולה!

ובזה, מהפך מידת הדין, שהוא בחינת 'אלהים', שהוא גימטריא מ"ם ה"א⁴¹,

³⁶ שמות, יד' - כט'.

³⁷ "אותיות דרבי עקיבא", (אות ב').

בראשית רבה, פרשה א', א'.

זוהר חדש, (חלק א', דף יא' ע"ב).

³⁸ תהילים, קיא' - י'.

"ראשית חכמה, יראת יהוה, שכל טוב לכל עשיהם, תהלתו עמדת לעד".

³⁹ משלי, ח' - כב'.

"יהוה קנני ראשית דרכו, קדם מפעליו מאז".

⁴⁰ ירמיה, ב' - ג'.

"קדש ישראל ליהוה, ראשית תבואתה, כל אכליו יאשמו, רעה תבא אליהם, נאם יהוה".

⁴¹ היינו:

מילת "אלהים", עולה בגימטריא למניין 86,

וכמו כן, מילת "מה", במילוי אותיותיה - מ"ם ה"א, עולה בגימטריא למניין זה.

ועושה בחינת הוי"ה, במלוא אלפין גימטריא 'מה' ⁴², על ידי בחינת 'מה', בחינת ענוה שיש לו ⁴³.

גם 'ענוה', גימטריא מ"ס הי"א מ"ה ⁴⁴.

וצריך האדם, ללמוד זה הבחינה, מן המים, שיורד ממקום גבוה למקום נמוך, כמאמר חז"ל ⁴⁵, התורה נמשלה למים, מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך, אף התורה וכו',

רצונו לומר: שגם להתורה צריכים להיות בבחינת ענוה.

וזהו שאמרו חז"ל ⁴⁶, מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל,

רצונו לומר -

שאפילו הטמאים, היינו החוטאים, מי שחטא על ידי בחינת שכחה, ששכח בשעת העבירה את חסדי ה',

⁴² היינו:

שם הוי"ה במילוי של אותיות א', כך: ה"א וא"ו יו"ד ה"א,

עולה בגימטריא למניין 45, וכמנין מילת "מה".

⁴³ היינו:

אם כן, הנוהג במידת הענוה, מסיר את מידת הדין, ומביא את מידת הרחמים, וכמו שנתבאר בהערה הקודמת.

⁴⁴ היינו:

מילת "ענוה", עולה בגימטריא למניין 131.

והנה, מילת "מה" במילוי האותיות, עולה בגימטריא למניין 86, וכנגד שם "אלהים" מידת הדין,

וכאשר נוסף לזה, עוד 45, שהוא כמנין שם הוי"ה במילוי האות א',

נגיע למנין 131, שהוא כמנין מילת "ענוה".

⁴⁵ תענית, ז' ע"א.

⁴⁶ יומא, פרק ח' משנה ט'.

כמאמר הכתוב ⁴⁷, 'אֲבוֹתֵינוּ בְּמַצָּרִים לֹא הִשְׁכִּילוּ נִפְלְאוֹתָיִךְ, לֹא זָכְרוּ אֶת רַב חֲסִידֶיךָ, וַיִּמְרוּ עַל יָם בָּיִם סוּף',

ועל כן חטא, כי לא זכר את חסדי ה', ולא היה לו בחינת ענוה ובחינת יראה.

ואף על פי כן, כאשר זוכר אחר כך בחינת 'מים', שיורד ממקום גבוה למקום נמוך, וגם הוא משפיל את עצמו מבחינת גבהות וגדלות, וליבו נכנע בקרבו, בבחינת 'מה', אז אותה הבחינה 'מים' שיש לו, מטהרת אותו, ומחזירו לתשובה שלמה ביראה גדולה לפני הבורא ברוך הוא,

ונמחלו לו כל עוונותיו, וזהו 'מְטַהֵר אֶת הַטְּמְאִים'.

וזה מרומז בכתוב ⁴⁸, 'נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ' וגו' -

פירוש, 'מים', נקרא דמות לבחינת 'ענוה', כנזכר לעיל, מה מים יורד וכו',

וזהו פירוש הפסוק ⁴⁹, 'נַעֲשֶׂה אָדָם' - גימטריא 'מה', בחינת ענוה ⁵⁰,

'כִּדְמוּתֵנוּ' - רצונו לומר, כמו המים שנקרא דמות, כנזכר לעיל.

ובחינה זו, קדמה לבריאת העולם!

כמאמר הכתוב ⁵¹, 'וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם' וגו',

שבחינת 'מים', היה קודם שנברא העולם,

⁴⁷ תהילים, קו' - ז'.

⁴⁸ בראשית, א' - כו'.

⁴⁹ בראשית, א' - כו'.

⁵⁰ היינו:

מילת "ענוה", עולה בגימטריא למניין 131.

והנה, מילת "מה" במילוי האותיות, עולה בגימטריא למניין 86, וכנגד שם "אלהים" מידת הדין,

וכאשר נוסיף לזה, עוד 45, שהוא כמניין שם הוי"ה במילוי האות א',

נגיע למניין 131, שהוא כמניין מילת "ענוה".

⁵¹ בראשית, א' - ב'.

רצונו לומר, שלכן נקרא העולם בעבור בחינה זו של מים, שהיה במחשבה הקדומה.

וזהו שאמר הכתוב ⁵², 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, מֶה תַּצְעֵק אֵלַי וְגו' -

ואיתא בזוהר הקדוש ⁵³, 'בְּעֵתִיקָא תִּלְיָא כְּלָא' וכו',

פירוש, 'עֵתִיקָא', היא בחינת מחשבה קדומה, הוא בחינת 'מֶה' בחינת ענוה ויראה, בחינת 'מים' שקדמה במחשבה קדומה,

רצונו לומר: מילתא זו, תליא, כאשר יהיה לישראל בחינת 'מֶה' בחינת 'מים',

ועל ידי זה, יתהפך מידת הדין למידת הרחמים.

ומיד, האיר ה', והשפיע לישראל בחינת 'מים', בחינת ים, בחינת 'מֶה', הנזכר לעיל.

וזהו שאמר הכתוב ⁵⁴, 'וַיִּבְּאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בִּיבָשָׁה' -

פירוש, שהיה להם בחינת 'ים' ⁵⁵, כאשר היו עדיין ביבשה,

ועל ידי בחינה זו, 'וַיִּבְּאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵלְכוּ בִּיבָשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם' ⁵⁶ -

פירוש, על ידי בחינה זו, נתהפך מידת הדין למידת הרחמים, ונעשה להם נס, שהלכו ביבשה בתוך הים.

וזהו שאמרו חז"ל ⁵⁷, תנאי היה להקדוש ברוך הוא עם הים וכו' ⁵⁸,

⁵² שמות, יד' - טו'.

⁵³ חלק ב', דף נב' ע"ב.

⁵⁴ שמות, יד' - טז'.

⁵⁵ היינו:

מידת הענוה.

⁵⁶ שמות, יד' - כט'.

⁵⁷ בראשית רבה, פרשה ה', ה'.

⁵⁸ "אמר רבי יוחנן, תנאין התנה הקדוש ברוך הוא עם הים, שיהא נקרא לפני ישראל,

הדא הוא דקתיב (שמות, יד' - כז), 'וַיֵּשֶׁב הַיָּם לֵאמֹנָה' - לתנאן שהתנה עמו".

'תנאי', מרמז לבחינה זו שיורד מגבוה לנמוך, הוא בחינת 'מה' בחינת ענוה,
ונקרא 'תנאי', כי שורש המילה של תיבת 'תנאי', הוא 'תנ',
גימטריא, עשר פעמים 'מה' ⁵⁹, כי אין דבר שבקדושה פחות מעשרה ⁶⁰.
וזהו שאמר הכתוב ⁶¹, 'וַיֵּשֶׁב הָיִם לְפָנוֹת בְּקֶרֶךְ לְאַיְתָנוֹ וְגוֹ', ואמרו ז"ל ⁶², חזר
לתנאי הראשון ...
פירוש, כי כאשר נתבקע הים, היו המים עומדים, ולא ירדו מגבוה לנמוך,
כמאמר חז"ל ⁶³, המים התחתונים ירדו, והמים העליונים עמדו,
ואם כן, בטלו המים העליונים, בחינת 'תנאי' - לירד ממקום גבוה למקום נמוך!?!
ולזה ⁶⁴, 'וַיֵּשֶׁב הָיִם לְפָנוֹת בְּקֶרֶךְ לְאַיְתָנוֹ', היינו, לתנאי הראשון, להיות יורד מגבוה
לנמוך,
כמאמר הכתוב ⁶⁵, 'כַּמִּים לָיִם מְכַסִּים', בחינת ענוה, בחינת 'מה' בחינת ים,
בחינת 'מה' הנזכרת לעיל.
ובבחינה זו, יצאו ישראל ממצרים, כמאמר הכתוב ⁶⁶, 'וַיֹּהֲרֵה הָהָר כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם וְגוֹ',

⁵⁹ היינו:

מילת "מה", עולה בגימטריא למניין 45,

וכאשר נכפיל זאת ב-י' פעמים, נקבל סך 450, כמניין "תנ".

⁶⁰ ברכות, כא' ע"ב.

⁶¹ שמות, יד' - כז'.

⁶² בראשית רבה, פרשה ה', ה'.

⁶³ מדרש תהילים, יח'.

⁶⁴ שמות, יד' - כז'.

⁶⁵ ישעיה, יא' - ט'.

⁶⁶ שמות, יב' - כט'.

רצונו לומר: שְׁהָכָה בחינת 'בכור', בחינת גסות הרוח, והיה לישראל בחינת ענוה, ובזה יצאו ממצרים,

רק שאחר כך, נפלו מעט מבחינה זו, וַיִּחַנּוּ לִפְנֵי פִי הַחִירָת, בֵּין מִגְדֹּל וּבֵין הַיָּם⁶⁷,

מִגְדֹּל, לשון גדלות, רצונו לומר, בחינת גסות,

וּבֵין הַיָּם, מרמז לבחינת 'מה', בחינת 'ים', הנזכר לעיל, היינו, שהיו ממוצעים, שלא היה להם בחינת 'ים' בשלימות, ולכן לא יכלו לכנס בתוך הים, כנזכר לעיל.

עד אשר האיר ה' עליהם בחינת 'מה', כנזכר לעיל,

ואז וַיִּבְקְעוּ הַיָּם וְגו'⁶⁸, על שם הכתוב, אֲזַיִבְקַע פְּשַׁח אוֹרֶךְ⁶⁹,

רצונו לומר: שהאיר עליהם אור ה', בחינת מידת הרחמים.

ולזה היתה עיקר בריאת העולם, כמאמר הכתוב⁷⁰, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, אותיות אֶל הַיָּם,

רצונו לומר: שהבריאה היתה בשביל בחינת 'ים', כנזכר לעיל.

ובחינה זו, מרומז, בתיבת וַיִּוָּשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא וְגו'⁷¹,

'ההוא', ראשי תיבות של 'אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ'⁷², הנאמר בבריאת העולם.

אמנם, מכל מקום עדיין לא היה בחינה זו בשלימות,

ולזה, וַיִּשְׂרֹף אֱלֹהִים אֶת הָאֵשׁ וְגו'⁷³, 'שִׁיר' לעתיד לבוא,

⁶⁷ שמות, יד' - ב'.

⁶⁸ שמות, יד' - כא'.

⁶⁹ ישעיה, נח' - ח'.

⁷⁰ בראשית, א' - א'.

⁷¹ שמות, יד' - ל'.

⁷² בראשית, א' - א'.

⁷³ סנהדרין, צא' ע"ב.

מדרש תנחומא, (פרשת "צו", ז').

כי אז יהיה הבחינת 'מה' בשלימות, ויהיה השירה בשלימות,
ואז יהיה 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ' וגו' ⁷⁴, 'בגבורתו', גימטריא 'כתר' ⁷⁵,
שבחינה זו, תהיה לכתר, כדאיתא בזוהר הקדוש ⁷⁶, מאן דאמר שירתא דא, זמין
לעטרא למלכא משיחא וכו',
שיהיה אז, בחינת 'פְּמִיִּם לָאִם מְכַסִּים' ⁷⁷, כנזכר לעיל.

1. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ⁷⁸ :
"אפשר לרמוז, במה שאמרו פרק קמא דבתרא ⁷⁹ -
רבי שמעון בר יוחאי אומר: מרגלית טובה היתה לאברהם אבינו תלויה בצווארו,
שכל חולה שהיה רואה אותה מיד מתרפא, ובשעה שנפטר - תלאה בגלגל חמה.
והמפרשים פירשו דרך, כידוע, וגם אני בעניי.
אפשר לרמוז -

כי חולי הנפש, על הרוב, בא מסיבת הגאווה,
והעניו, ניצול מכמה וכמה איסורין שבין אדם לחבירו, וגם במילי דאיכא בינו
למקום, כידוע.
ואברהם אע"ה, היה מופלג בענווה,
כדכתיב ⁸⁰, 'וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַבְרָהָם, לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ', והוא אמר ⁸¹ - 'וְאֶנְכִי עֶפֶר וְאֶפֶר'.

⁷⁴ שופטים, ה' - לא'.

⁷⁵ היינו:

מילת "בגבורתו" עם הכולל, עולה בגימטריא למניין 620,
וכמו כן, מילת "כתר", עולה בגימטריא למניין זה.

⁷⁶ חלק ב', דף קלב' ע"א.

⁷⁷ ישעיה, יא' - ט'.

⁷⁸ בספרו הקדוש "כסא דוד", (דרוש יט' לשבת כלה, בסופו).

⁷⁹ בבא בתרא, טז' ע"ב.

וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּי⁸² - שֶׁהִיא מַגִּייר גִּיּוּרִין⁸³,

וּבּוּדָאִי, שֶׁהִיא מְזַהֵרָם עַל הָעֲנוּוָה,

וְהַשּׁוֹמְעִים, הֵיוּ מִתְרַפְּאִים מִחֻלִּיִּים,

וְהֵיוּ נוֹשָׂאִים קַל וְחֹמֶר מֵאַבְרָהָם אַע"ה, שֶׁהִיא חֶכֶם גָּדוֹל, שְׁכִלּוּתוֹ נֹבְעוֹת
חֲכָמָה⁸⁴, וְעֹשִׂיר גָּדוֹל⁸⁵, וְגִיבּוֹר⁸⁶, וּמִילָא הָעוֹלָם חֲסֵד⁸⁷, וּבְכָל זֶה הִיא שֶׁפֶל
מֵאֵד.

וְהִיא תּוֹעֵלֶת הָרְבָה, לְחֻלִּים חֹלֵי הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהֵיוּ קוֹנִים הָעֲנוּוָה, וּמִתְרַפְּאִים מִחֻלֵּי
הַנֶּפֶשׁ.

וְזֶהוּ הַמְרַגְלִית טוֹבָה שֶׁהִתְנָה בְּצוּוֹאָרוֹ, כְּלוֹמֵר, בְּקוֹלוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אַע"ה.

וּבִשְׁעָה שֶׁנִּפְטָר, תִּלְאָה בְּגִלְגַּל חֲמָה, דֶּה־מִסְתַּכֵּל בְּשֵׁם יִלְמַד הָעֲנוּוָה,

כִּי הַשֵּׁם, סָבַל הָעֲלֵבוֹן שְׁלוֹ, כְּשֶׁקְטָרְגָה הַלְבָנָה - אִי אִפְשָׁר לִשְׁנֵי מַלְכִּים וְכו' ⁸⁸,

⁸⁰ בראשית, כג' - יב'.

⁸¹ בראשית, יח' - כז'.

⁸² בראשית, יב' - ה'.

⁸³ סנהדרין, צט' ע"ב.

⁸⁴ בראשית רבה, פרשה סא, א'.

⁸⁵ וכמאמר הכתוב בפרשתו (בראשית, כד' - א'):

"וְאַבְרָהָם זָקֵן, בָּא בַיָּמִים, וַיְהִי בָרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל".

⁸⁶ וכמאמר הכתוב (בראשית, יד' - טו'):

"וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לֵילָה, הוּא וְעַבְדָּיו, וַיָּקָם, וַיֵּרְדֹּפֶם עַד חֹבָה, אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדִמְשֶׁק".

ועיין עוד, באגדת בראשית (בובר), פרק לד' (א'), ד"ה "ואברהם זקן".

⁸⁷ וכמאמר הכתוב (מיכה, ז' - כ'):

"תִּתֵּן אֶמֶת לַעֲלֵקָב, חֶסֶד לְאַבְרָהָם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתִּינוּ מִיָּמֵי קֶדֶם".

⁸⁸ חולין, ס' ע"ב:

"אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם -

וכמו שפירשו המפרשים, מה שנאמר ⁸⁹, הנעלבים ואינם עולבים וכו', עליהם הכתוב אומר ⁹⁰ - 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

ובהבנת דבריו הקדושים, נעתיק בזה, לדבריו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א מאוז'רוב ⁹¹, בביאור דברי רבי שמעון בר יוחאי - "אבן טובה, היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו" ⁹² :

"וּאֶפְשֶׁר לומר, בכוונת דברים -

כי היצר הרע, נקרא בשם 'אבן' ⁹³,

ואברהם אע"ה, שזכה להפוך את יצרו הרע ליצר הטוב, כנ"ל ^{94 95}, זכה לאבן טובה.

אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?

אמר לה -

לכי ומעטי את עצמך!".

⁸⁹ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבין ואינם עולבים, שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

⁹⁰ שופטים, ה' - לא'.

⁹¹ בפרשת "חיי שרה", (עמודים תקכו'-תקכז').

⁹² בבא בתרא, טז' ע"ב.

⁹³ סוכה, נב' ע"א:

"שבעה שמות יש לו ליצר הרע ... יחזקאל, קראו אבן,

שנאמר (יחזקאל, לו' - כו'), 'וְהִסְרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׁרְכֶם, וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר'."

⁹⁴ בבא בתרא, יז' ע"א:

"שלושה לא שלט בהן יצר הרע, אלו הן: אברהם, יצחק ויעקב."

⁹⁵ תלמוד ירושלמי, ברכות, פ"ט ה"ט:

"אברהם אבינו, עשה יצר הרע טוב,

והנה, כוחו של היצר הרע, הוא רק במי שמתגאה,

כמאמר רבותינו ז"ל בזוהר הקדוש⁹⁶, 'דְּהָא, יִצְרָהּ הָרַע, לֹא שְׂרִיָּא אֱלָא בְּאַתְרֵיהּ
דְּאַשְׁתַּכַּח חֻדְוָה דְּחִמְקָא, וְגִסּוּתָא דְּרוּחָא. וְכַד אֲשַׁתַּכַּח רוּחָא תְּבִירָא, כְּדִין אֲתַפְּרִישׁ
מַנְיָה, וְלֹא שְׂרִיָּא בְּהִדְיָה'⁹⁷.

נמצא, שאברהם אבינו, ראש וראשון לענוי ארץ, שאמר⁹⁸, 'וְאַנְכִי עֹפֶר וְאַפֶּר',

זכה בגלל הענווה, שהיצר הרע הפך אצלו לטוב.

ומצינו גם, שהגאווה עצמה קרויה 'אבן'⁹⁹,

ובענוונותו, הפכה לאבן טובה, בבחינת 'וְיִגְבֶּה לְבֹו בְּדַרְכֵי ה' '¹⁰⁰.

ולפיכך, כל חולה הרואה אותו מיד נתרפא -

הוא החולה הנלכד ברשת היצר!

כדרשת רבותינו ז"ל¹⁰¹, על הכתוב¹⁰², 'וְהִסִּיר ה' מִמֶּנּוּ כָּל חֲלִי', זה יצר הרע!

דכתיב (נחמיה, ט' - ח'), 'וּמִצָּאתָ אֶת לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנָי'."

⁹⁶ חלק א', דף רב' ע"א.

⁹⁷ ותרגום דבריו הקדושים:

שְׁהִי, יִצְרָהּ הָרַע, אֵין שׁוּרָה אֱלָא בְּמִקּוֹם שְׁנִמְצָאת שְׁמַחַת הַיִּין וְגִסּוּת הָרוּחַ. וְכַשְׁנִמְצָאת רוּחַ שְׁבוּרָה, אֲזַ
נִפְרָד מִמֶּנּוּ וְאֵין שׁוּרָה עִמּוֹ.

⁹⁸ בראשית, יח' - כז'.

⁹⁹ במסכת סוטה (ה' ע"א), מצינו לדרשתו של חזקיה:

"אֵין תְּפִילָתוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמַעַת, אֲלֵא אִם כֵּן מִשִּׁים לִיבּוֹ כִּבְשָׁר,

שִׁנְאֵר (ישעיה, סו' - כג'), 'וְהִנֵּה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחִדְשׁוֹ ... כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת' וגו'."

וּכְתֹב עַל זֶה רַשִׁי הַקְּדוֹשׁ (בד"ה "כבשר"):

"כִּבְשָׁר - שֶׁהוּא רַךְ, וְלֹא כֹאבֵן שֶׁהוּא קָשָׁה."

¹⁰⁰ דברי הימים ב', יז' - ו'.

¹⁰¹ תלמוד ירושלמי, שבת, פ"ד ה"ג.

¹⁰² דברים, ז' - טו'.

שהרי, מי שהתבונן בענוותנותו של אברהם, שזכה לאבן טובה, וכמבואר, מיד
נתרפא מחולי היצר.

ותמצא, שנאמר ¹⁰³, 'הַשֵּׁמֶן לֵב הָעַם הַזֶּה', ובתרגום יונתן ¹⁰⁴, 'טְפִישׁ לִבָּיָה דְעָמָא
הַדִּין'.

וידוע, שטיפשות וגאוה חד הן,

כדכתיב ¹⁰⁵, 'בְּפִי אֵוִיל חָטָר גָּאוֹה'.

ובסיפא דקרא ¹⁰⁶, 'וּלְכַבּוּ יִבִּין, וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ',

היינו, שרפואת הנפש, תלויה בהבנת הלב,

כלומר, בענוה - חכמה ¹⁰⁷, שהיא היפוכה של שטות.

ולפי זה, נבין מה שאמרו ¹⁰⁸ -

'גדולה תשובה, שמביאה רפואה לעולם,

שנאמר ¹⁰⁹, 'אֶרְפָּא מְשׁוּבָתְסָ, אֲהֵבְסָ נִדְבָה'.

כי 'מְשׁוּבָתְסָ', היא הגאוה,

¹⁰³ ישעיה, ו' - י'.

¹⁰⁴ שם.

¹⁰⁵ משלי, יד' - ג'.

¹⁰⁶ של מאמר הכתוב בישעיה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשֵּׁמֶן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאֶזְנִי הַכֶּבֶד, וְעֵינֵי הַשֹּׁעַ, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאֶזְנוֹ יִשְׁמַע, וּלְכַבּוּ יִבִּין, וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ".

¹⁰⁷ סוטה, כא' ע"ב:

"אמר רבי יוחנן -

אין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו,

שנאמר (איוב, כח' - יב'), 'וְהִתְקַמָּה, מֵאִין תִּמְצָא'."

¹⁰⁸ יומא, פו' ע"א.

¹⁰⁹ הושע, יד' - ה'.

כמו שפירש רש"י¹¹⁰ : שׁוֹבְבִים - משמע מזידים, ופרהסיא, לשון מרד וגאווה. כמו
'וַיֵּלֶךְ שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבֹ' ¹¹¹ .
ומצינו ¹¹² , שרפואה ד-סליחה, נכללת בכל רפואה,
ולכן, כאשר 'וּלְבָבוֹ יָבִין' ¹¹³ - תשובה, שהיא היפוכו של 'שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבֹ' ¹¹⁴ ,
אזי ¹¹⁵ , 'אֶרְפָּא מְשׁוֹבְתָם',
ובגלל זה ¹¹⁶ , אֶהְיֶה נִדְבָה', היינו, אף שאינם ראויים,
כדכתיב ¹¹⁷ , 'וְלַעֲנֹוִים, יִתֵּן חֵן'.
ונודע ¹¹⁸ , שאברהם, שורשו חכמה,
ולפיכך, כל חולה, כלומר, החולה בגאווה - הרואה אותו, מיד נתרפא.
וכשמת אברהם תלאה בגלגל חמה, פירוש -
חמה, משמעותה הכנעה!
כי כשטענה הלבנה ¹¹⁹ , אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד,

¹¹⁰ עבודה זרה, ז' ע"ב (בד"ה "שובבים").

על מאמר הכתוב (ירמיה, ג' - יד'), "שובו בנים שובבים".

¹¹¹ ישעיה, ח' - יז'.

¹¹² מגילה, יז' ע"ב.

¹¹³ של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשָּׁמַן לֵב הָעָם הַזֶּה, וְאֶזְנוֹ הַכֶּבֶד, וְעֵינָיו הַשֹּׁעַ, פֶּן יֵרָאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאֶזְנוֹ יִשְׁמַע, וּלְבָבוֹ יָבִין, וְנִשְׁבַּח וְרָפָא לוֹ".

¹¹⁴ ישעיה, ח' - יז'.

¹¹⁵ הושע, יד' - ה'.

¹¹⁶ הושע, יד' - ה'.

¹¹⁷ משלי, ג' - לד'.

¹¹⁸ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף יד' ע"ב).

¹¹⁹ חולין, ס' ע"ב.

לא השיבה כלום!

אלא, היתה מהנעלבין ואינן עולבין ¹²⁰,

שעליהם נאמר ¹²¹, 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.

ולפיכך, תלאה בגלגל חמה, שעל ידה ילמדו להכניעה עצמם!

וסיים אביי: 'אידלי יומא, אידלי קצירא' ¹²²,

כי בהתבוננות זו בגלגל חמה, יזכה ל-'אידלי קצירא', והיינו, לרפואה כפולה, לנפש ולגוף". עד כאן, דברי קודשו של רבינו זיע"א.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "חיי שרה" ¹²³, 'וְאֶבְרָהָם זָקֵן, בָּא בְּיָמִים, וַיְהִי הָבָרָךְ אֶת אֶבְרָהָם בְּכָל', כתב רש"י הקדוש:

"בְּכָל', עולה בגימטריא בן,

ומאחר שהיה לו בן, היה צריך להשיאו אשה".

וכשתדקדק, תמצא:

שמילת "בְּכָל" עם הכולל, עולה בגימטריא כמניין מילת "אבן".

ללמדך:

¹²⁰ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבין ואינן עולבים, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

¹²¹ שופטים, ה' - לא'.

¹²² היינו:

שכאשר החמה מתרוממת וזורחת, ממילא היא מיקלת את חולאי בני האדם,

שכן, האבן של אברהם אע"ה תלויה בחמה.

¹²³ בראשית, כד' - א'.

כהמתבאר בדברי רבינו זיע"א, ובדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בעניין מעלת האבן,

שאותה הברכה שנתברך בה אברהם אע"ה, היא הכנעת יצרו הרע והפיכתו ליצר הטוב, על ידי מידת הענווה.

ובשעת מסירת השיעור¹²⁴, העירני החו"ן ר' שביט גז יצ"ו, שעל פי המתבאר בדברי רבותינו זיע"א, ניתן לבאר עניין נפלא. וכדלהלן.

דהנה, כל החטאים, ובייחוד חטא העריות, בא מסיבת מידת הגאווה,

וכמאמר הכתוב¹²⁵, "תועבת יהוה כל גבה לב, יד ליד לא ינקה".

וכאשר בני ישראל חטאו בפשעים, בחטא העריות, אשר נסבב להם על ידי מידת הגאווה,

ציווה הבורא ית"ש למשה רע"ה¹²⁶, "ויאמר יהוה אל משה, קח את כל ראשי הקעם, והוקע אותם ליהוה נגד השמש, ויטב חרון אף יהוה מישראל",

ולהמתבאר בדברי רבותינו זיע"א, שהשמש מלמדת על מידת הענווה, יתבאר העניין כמין חומר -

שכן, על ידי שיתבוננו בשמש, ויקבלו את מידת הענווה,

אזי, חטא העריות, הנסבב על ידי מידת הגאווה, יסתלק וילך לו. עד כאן דבריו הנפלאים, ו-"דברי פי חכם חן"¹²⁷,

ועל כך נאמר¹²⁸, "שפתים י שק, משיב דברים נכחים".

ז. הנה, יוסף הצדיק ע"ה, נהג במידת הענווה בכל חיי חיותו, הן בזמני צמיחה והן בזמני שפל. וכדלהלן:

¹²⁴ ביום ג', ו' בשבט התשפ"ה.

¹²⁵ משלי, טז' - ה'.

¹²⁶ במדבר, כה' - ד'.

¹²⁷ קהלת, י' - יב'.

¹²⁸ משלי, כד' - כו'.

א. כתב הגה"ק רבינו עזריה פיגיו זיע"א¹²⁹ :

"כי עם היות מדרך העולם, להימצא שתי סיבות, הפכיות ונגדיות, שמתוכן בא האדם, לידי המעדה להתפקר, חלילה, נגדו - יתברך, ולהרחיקו ממחשבתו,

והן : רוב טובה והצלחה, והפלגת צרה ומצוקה.

כמאמר החכם ע"ה¹³⁰, 'שְׁנֵא וְדָבָר כְּזָב הִרְחֵק מִמֶּנִּי, רֹאשׁ וְעֶשֶׂר אֶל תִּתֶּנּוּ לִי, הִטְרִיפֵנִי לְחֵם חֻקִּי. פֶּן אֶשְׁבַּע, וְכַחֲשֵׁתִי, וְאִמְרֵתִי מִי יִהְיֶה, וּפֶן אֲנַרֵּשׁ, וְגִנְבֵתִי, וְתַפְשֵׁתִי שֵׁם אֱלֹהִי'.

הנה, העידה תורתנו, שתתעלה, כי יוסף הצדיק ע"ה, לא כן היה,

כי בכל אחד משני קצוות אלו שעברו עליו, מן ה' לא סר לבו,

אלא¹³¹, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף, תְּמִיד הִיּהוּ ה' עִמּוֹ, חֻקּוֹ זִכְרוֹנוֹ לִפְנֵי לִבְלֵתִי יַחְטֹא לוֹ.

וזה, בין בזמן העבר, שהיה יוסף איש מצליח, ברוח ההצלחה, וְשׁוֹפֵעַ הַטּוֹבָה,

וגם, בקצה האחר, עתה, בהיותו למס עובד, בבית מי שהוא אדון לו, ורואה בעצמו בגדר 'עבד', שאין לך מדריגה שפלה ממנה.

ועם כל זה, קיים בעצמו¹³², 'כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא, וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא' - 'צָרָה וַיְגֹן אֶמְצָא ... וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא'¹³³."

ב. על מאמר הכתוב¹³⁴, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי", כתב הגה"ק רבינו אברהם שמואל בנימין סופר זיע"א¹³⁵ :

¹²⁹ בספרו הקדוש "בינה לעיתים", (מאמר "עת לחשות", דרוש סז').

¹³⁰ משלי, ל', ח' - ט'.

¹³¹ בראשית, לט' - ב'.

¹³² תהילים, קטז' - יג'.

¹³³ תהילים, קטז', ג' - ד'.

¹³⁴ בראשית, לט' - ב'.

י"ש לפרש, דיוסף, היה משכיל לכל דרכיו,
ובכל משך ימיו, באיזה מצב שנמצא, לא עזב את ה', והיה דבוק בו.
על כן, כשנעשה איש מצליח, וזרחה לו שמש ההצלחה, וקרנו נתרומם,
לא היה נתון תחת השפעות ההצלחה, ולא נתרומם בגאווה, ולא הלך בגדולות
ובנפלאות.
אלא, אדרבא, ההצלחה היתה נתונה תחתיו, והוא היה מושל עליה.
כאשר פירשו הקרא ¹³⁶, 'נִמְשָׁל כְּבָהֳמוֹת נְדָמוֹ' -
אם אין ביכולת האדם להיות 'מושל' על יצרו, אלא, הוא נכנע וכפוף תחת יצרו,
והוא 'נִמְשָׁל' ממנו,
אזי, 'כְּבָהֳמוֹת נְדָמוֹ',
נחשב כמו בהמות יער, שאין להם בחירה וכוח התגברות.
וזהו שאמר 'וַיְהִי אִישׁ מִצְּלִיחַ' -
כלומר, שהיה אדון על הצלחתו, והיה מושל עליה".
ויעויין עוד, מה שכתב בזה, מו"ז הגה"ק רבינו אליהו בן הרוש זיע"א ¹³⁷ :
דהנה, ידועים ומפורסמים דברי רש"י הקדוש ¹³⁸, שבכל מקום שנאמר במקרא
"אנשים", הוא מלשון "חשיבות".
ואם כן, כאשר נאמר "איש מצליח", הוא מלשון "חשיבות".
ולאור דבריו הקדושים, נראה להוסיף בביאור דברי הגה"ק רבינו אברהם שמואל
בנימין סופר זיע"א :
שלפיכך, היה יוסף הצדיק ע"ה, אדון ומושל על הצלחתו,

¹³⁵ בספרו הקדוש "חשב סופר", על פרשת "וישב".

¹³⁶ תהילים, מט' - יג'.

¹³⁷ בספרו הקדוש "ברכת אליהו", על פרשת "וישב".

¹³⁸ במדבר, יג' - ג'.

וזאת מחמת היותו "איש חשוב", והאדם הנחשב, הרי הוא שולט על הצלחותיו.

ומעתה, נשכיל ונבין, מפני מה זכה יוסף הצדיק ע"ה להצלחה. וכדלהלן:

א. על מאמר הכתוב ¹³⁹, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצָלִיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמֶּצְרִי", כתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" ¹⁴⁰:

שהמילים "וַיְהִי אִישׁ מְצָלִיחַ", עולים בגימטריא למניין 520,

וכמו כן, המילים "כֹּה יָצַל שְׂיֵחַ אֲמֹ", עולים בגימטריא למניין זה.

וביאור העניין:

דהנה, רחל אמנו ע"ה, מסרה לאחותה - לאה אמנו ע"ה את הסימנים, ולא גילתה זאת ליעקב אע"ה,

ובשכר זאת שרחל אמנו ע"ה, שתקה, ולא גילתה ליעקב אע"ה ששָׁחָה את הסימנים ללאה אמנו ע"ה, ניצל יוסף הצדיק ע"ה ¹⁴¹.

ונראה לבאר בזה:

שתכליתה של "מידת השתיקה", שאחזה בה רחל אמנו ע"ה,

נעוצה בעניין "מידת הענווה", מכוח ידיעתה והבנתה, שכך הוא רצון הבורא ית"ש.

ב. על מאמר הכתוב ¹⁴², "וַיִּהְיֶה צֶלַח רָכַב עַל דָּבָר אֱמֶת, וְעֲנָה צֶדֶק, וַתִּוָּרָד נֹרְאוֹת יִמְיָנָה", כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ¹⁴³:

שהצלחה לכווין לאמיתה של תורה, נעוצה ב-"מידת הענווה".

שכן, "הצלחה", היא התגברות על מכשולים,

¹³⁹ בראשית, לט' - ב'.

¹⁴⁰ בפירושו על פרשת "וישב".

¹⁴¹ בראשית רבה, פרשה פד', י'.

¹⁴² תהילים, מה' - ה'.

¹⁴³ פרשת "חוקת", (עמודים תצא-תצב).

וכמו שנתבאר בדברי רבותינו ז"ל בעניינו של יוסף הצדיק ע"ה¹⁴⁴, 'גִּבֹּר קַפּוּז',
שפירושו "מדלג וקופץ".

ולצורך התגברות זו, אי אפשר ללא "מידת הענווה",

ומחמת שהיתה בו "מידת הענווה", וממילא, הוא הצליח להתגבר על
המכשולים,

אזי, הוא זכה לידיעות נשגבות ונעלות בדברי התורה הקדושה.

ח. בעניין קריעת ים סוף, כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א¹⁴⁵:

"קריעת ים סוף, בזכות אברהם אע"ה,

וכמו שכתוב ב-יילקוט תהילים¹⁴⁶, על הפסוק¹⁴⁷, 'כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ, אֶת
אֲבָרָהֶם עֲבָדָיו -

רבי אלעזר בן עזריה אומר, בזכות אברהם אני קורע להם את הים.

ובמדרש¹⁴⁸, אמרו -

ומי גרם להם להנצל?

'מִיִּמִּינָם וּמִשְׁמָאלָם'¹⁴⁹!

'מִיִּמִּינָם': בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהָיוּ עֲתִידִין לְקַבֵּל,

שְׁנֵאֲמַר¹⁵⁰, 'מִיִּמִּינֵנוּ אֵשׁ דָּת לָמוֹ'.

¹⁴⁴ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

¹⁴⁵ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (ערך קריעת ים סוף, עמוד רפד').

¹⁴⁶ ילקוט שמעוני, (תהילים, רמז תתסג, ד"ה "שמח מצרים בצאתם").

¹⁴⁷ תהילים, קה' - מב'.

¹⁴⁸ ילקוט שמעוני, (פרשתן, רמז רלח').

שיר השירים רבה, (פרשה א', ד', ד"ה "דרש רבי פפיס").

¹⁴⁹ שמות, יד' - כב'.

¹⁵⁰ דברים, לג' - ב'.

וּמִשְׁמָאֲלָם: זו תַּפְלִין.

עוד אמרו במדרש ¹⁵¹ -

בְּזָכוֹת עֲצֻמוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף, נִקְרַע הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל,

הַדָּא הוּא דְּכָתִיב ¹⁵², 'הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס', בְּזָכוֹת 'וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיִּנָּס' ¹⁵³.

והנה, ג' אלה: **אַבְרָהָם, תּוֹרָה, יוֹסֵף**. ראשי תיבות: **אֶתִּי**.

וזהו לעניות דעתי, רִמְזוּ הַפְּסוּק ¹⁵⁴, 'אֶתִּי מִלְּבָנוֹן כָּלָה' וכו'.

כי ידוע, כי על ידי קריעת ים סוף, נגמרה האמונה בלב בני ישראל,

דכתיב ¹⁵⁵, 'וַיִּצְאֵמִינוּ בְּה', וּבְמִשְׁחָה עֲבָדוּ'.

אלא, שאמונתם ב'ה' היתה מקודם,

דכתיב ¹⁵⁶, 'וַיִּשְׁמָעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וכו',

ועכשיו נגמרה האמונה!

אבל, האמונה של משה, היתה, שחזרו והאמינו למפרע, לכל האותות והמופתים אשר עשה משה לעיני כל ישראל.

ולכן, אם תתבונן בפסוק זה, תמצא בו, ראשי תיבות 'אֶמֶת' שני פעמים, אחת כסדרה ואחת למפרע,

כזה ¹⁵⁷: 'אֶתִּי מִלְּבָנוֹן תִּבְּוֹאִי, תִּשְׁוִרִי מִרְאֵשׁ אֶמְנָה',

לרמז, על שני אמונות שהיו בקריעת ים סוף, אחת כסדרה ואחת למפרע.

¹⁵¹ בראשית רבה, פרשה פז, ח'.

¹⁵² תהילים, קיד' - ג'.

¹⁵³ בראשית, לט' - יב'.

¹⁵⁴ שיר השירים, ד' - ח'.

¹⁵⁵ שמות, יד' - לא'.

¹⁵⁶ שמות, ד' - לא'.

¹⁵⁷ שיר השירים, ד' - ח'.

וזכו לה, בזכות 'אתי' ¹⁵⁸, שהם: אברהם, תורה, יוסף, כנזכר לעיל.
ויש לרמוז כולם, בפסוק זה ¹⁵⁹, 'אתי מלִבְנוֹן כָּלָה, אֶתִּי מִלִּבְנוֹן תָּבוֹאִי, תִּשׁוּרִי
מִרֹאשׁ אֶמְנָה, מִרֹאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן, מִמַּעֲנוֹת אֲרִיזֹת מִהַרְרֵי נְמָרִים' -
'אתי מלִבְנוֹן כָּלָה', שם רִמָּז לתורה, שנעשו בה ישראל, כדין אשה עם בעלה.
'תִּשׁוּרִי מִרֹאשׁ אֶמְנָה', שם רִמָּז לאברהם אע"ה, ראש המאמינים.
'מִמַּעֲנוֹת אֲרִיזֹת מִהַרְרֵי נְמָרִים', שם רִמָּז ליוסף הצדיק ע"ה, שניצול מאשת
פוטיפר,
וכמו שדרשו חז"ל ¹⁶⁰, 'חִנָּה רָעָה אֶכְלָתָהּ' ¹⁶¹, זו אשת פוטיפר.
וסופי תיבות הפסוק 'מִהַרְרֵי נְמָרִים', 'ים',
לרמוז, שעל ידם, ובזכותם, נקרא הים".
והנה, לאור המתבאר לעיל, נשכיל ונבין כדלהלן:
דהנה, אברהם אע"ה היה שלם במידת הענווה ¹⁶², וכמו כן יוסף הצדיק ע"ה
היה שלם במידת הענווה ¹⁶³, ואף לימוד התורה הקדושה נצרכת למידת הענווה
¹⁶⁴,
ולפיכך, נבקע הים בזכותם,
שכן, כבר נתבאר לעיל ¹⁶⁵, שתכלית בריאת העולם ותכלית יציאת מצרים
וקריעת ים סוף, היתה בעבור מידת הענווה, ורק הזוכה לה מקבל את כל
ההשפעות.

¹⁵⁸ שיר השירים, ד' - ח'.

¹⁵⁹ שיר השירים, ד' - ח'.

¹⁶⁰ בראשית רבה, פרשה פד', ט'.

¹⁶¹ בראשית, לד' - כ'.

¹⁶² וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

¹⁶³ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁶⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

ובטעם הדבר, שאותם העניינים נרמזו במאמר הכתוב ¹⁶⁶, "אֲתִי מִלְּבָנוֹן כָּלָה",
נראה:

דהנה, בית המקדש נקרא "לבנון" ¹⁶⁷, מפני "שמלבין עוונותיהן של ישראל".

והנה, המידה המגונה ביותר, היא מידת הגאווה!

וכמאמר הכתוב ¹⁶⁸, "תִּזְעַבְתָּ יְהוָה כָּל גִּבְהַ לֵּב, יָד לֵיד לֹא יִנָּקָה",

וכמאמרם ז"ל ¹⁶⁹, שהקדוש ברוך הוא אומר על אותו אדם, "אין אני והוא יכולין
לדור בעולם".

ומאידך, המידה המעולה ביותר, היא מידת הענווה!

וכמאמר הכתוב ¹⁷⁰, "עֵקֶב עֲנָה יִרְאֶת יְהוָה, עֲשֹׂר וְכַבֹּד וְחַיִּים",

וכדברי אדונינו הרמב"ן זיע"א ¹⁷¹, "שֶׁהִיא מְדָה טוֹבָה מְכַל מְדוֹת טוֹבוֹת".

ומי שהוא בעל גאווה, מוכרח להגיע למידת "שנאת חנם", שבעבורה נחרב בית
המקדש השני ¹⁷².

ולפיכך, כל קיומו של "הלבנון", נעוץ הוא במידת הענווה, שהוא תכלית הכל.

ט. במעלת אמירת "שירת היס", מצינו כדלהלן:

¹⁶⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹⁶⁶ שיר השירים, ד' - ח'.

¹⁶⁷ יומא, לט' ע"ב.

¹⁶⁸ משלי, טז' - ה'.

¹⁶⁹ סוטה, ה' ע"א.

¹⁷⁰ משלי, כב' - ד'.

¹⁷¹ איגרת הרמב"ן.

¹⁷² יומא, ט' ע"ב.

א. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹⁷³, "אֶזְרָא יִשְׁכַּח מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִיהוָה, וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר, אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָאָה גָאָה, סוּס וְרֶכֶב רָמָה בָּיָם", כתב ה"זוהר הקדוש" ¹⁷⁴, וזה תרגום דבריו הקדושים:

"וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר" - לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּכַּח מֵהֶם לְעוֹלָמִים!

שֶׁכָּל מִי שֶׁזֹּכֶה לַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּעוֹלָם הַזֶּה, זֹכֶה לָהּ בְּעוֹלָם הַבָּא,

וְזֹכֶה לְשִׁבְחָהּ בַּיָּמֹת מֶלֶךְ הַמַּשִּׁיחַ, בְּחֻדוֹת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,

שֶׁכָּתוּב "לֵאמֹר", "לֵאמֹר" - בְּאוֹתוֹ זְמַן.

"לֵאמֹר", בְּאַרְצָהּ הַקְּדוֹשָׁה, בְּזְמַן שֶׁשָּׁכְנוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצָהּ.

"לֵאמֹר", בְּגִלּוֹת.

"לֵאמֹר", בְּגִלְתֵּי יִשְׂרָאֵל.

"לֵאמֹר", לְעוֹלָם הַבָּא.

ב. מכוח דברי ה"זוהר הקדוש" הנ"ל, תיקנו לנו רבותינו זיע"א ¹⁷⁵, לקרוא בכל יום ויום את פרשת "שירת הים" בנוסח התפילה.

ג. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁷⁶:

"הפליגו בזוהר הקדוש, באמירת שירת הים, וסודה, אחר פסוקי דזמרה,

¹⁷³ שמות, טו' - א'.

¹⁷⁴ בפרשתן, דף נד' ע"ב.

¹⁷⁵ סדר רב עמרם גאון, (פסוקי דזמרה).

מחזור ויטרי (סימן רסה').

ספר המנהיג, (תפילה, עמוד נד').

סידור תפילה להרוקח, (סימן לה').

כלבו, (סימן ד').

אבודרהם, (פסוקי דזמרה).

בית יוסף, (או"ח, סימן נא').

¹⁷⁶ בספרו הקדוש "צפורן שמיר", (סימן ב', אות כד').

שהוא עילוי מאוד, ונחת רוח לשכינת עוזנו.
ועל כן, צריך לאומרה בשמחה רבה ובנעימה,
ויצייר בדעתו, כאלו עומד ביבשה בתוך הים, והמצריים נטבעים, והוא ניצול.
והוא סגולה לכפרת עוונותיו, כידוע".

ד. עוד כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁷⁷ :

"כל האומר שירת הים בשמחה,
ובעצמו שיער כאלו הוא ניצול מהים, ופרעה וחילו הם נטבעו, ואמר שירה,
הנה, משורר ששיע"ר כך, מכפרים לו עוונותיו".
ה. כתב הגה"ק רבינו אלעזר אזכרי זיע"א ¹⁷⁸ :

"מצוות המסוגלות לכפרת עוון ...

יכוון בשירת הים שאומרים בכל יום, לאומרה בקול ובשמחה רבה, כאילו אותה
שעה יצא ממצרים ...

וכדכתב רבי שמעון בר יוחאי, שרוצה לומר, שנאמר אותה בכל יום בשמחה רבה
כשעה ראשונה שאמרנו אותה,

ודאי כוח סגולתה כל יום, כשעה ראשונה למהדרין".

ו. ובעניין זה, יעויין עוד בדבריו של הגה"ק רבינו אלכסנדר זיסקינד זיע"א
מהורודנא ¹⁷⁹, ובדבריו של הגה"ק רבינו דוד זכות זיע"א ממודינא ¹⁸⁰.

ז. לעיל ¹⁸¹, הובאו דבריו של הגה"ק בעל "בת עין" זיע"א :

¹⁷⁷ בספרו הקדוש "צפורן שמיר", (סימן י', אות קמז').

וכעין זה כתב גם כן ב"משנה ברורה" (סימן נא', סעיף קטן יז').

ועיין שם ב"שער הציון" (סעיף קטן יט'), שמקור דבריו, הוא מדברי ה"זוהר הקדוש".

¹⁷⁸ בספרו הקדוש "ספר חרדים", (פרק עג').

¹⁷⁹ בספרו הקדוש "יסוד ושורש העבודה", (שער השיר, שער ג', פרק ו').

¹⁸⁰ בספרו הקדוש "זכר דוד", (מאמר ג', פרק לב').

"ובחינה זו, מרומז, בתיבת 'יושע' ה' פיוס ההוא' וגו' ¹⁸²,
'ההוא', ראשי תיבות של 'את השמים ואת הארץ' ¹⁸³, הנאמר בבריאת העולם".
והנה, ראשי התיבות הנ"ל, הינם שם קדוש, אשר שורשו במידת הדעת. וכדלהלן.
על מאמר הכתוב בפרשת "מקץ" ¹⁸⁴, "ויוסף הוא השליט על הארץ, הוא המושביר
לכל עם הארץ, ויבאו אחי יוסף - וישתחוו לו אפים ארצה", כתב רבינו הרי"ח
הטוב זיע"א ¹⁸⁵;
"נראה לי בסייעתא דשמיא -
דידוע, ששם אהו"ה, הרמוז בראשי תיבות ¹⁸⁶, 'את השמים ואת הארץ',
הוא בדעת, ומספרו טוב ¹⁸⁷ - שהוא כינוי ליסוד, הנקרא טוב,
בסוד ¹⁸⁸, 'יוסף בן שבע עשרה שנה'.
שהיסוד עולה עד הדעת, ומקבל הארות משם.
ולכן, אצל יוסף הצדיק ע"ה, נתקיימו אוצרות התבואה, ומילא כנגדם אוצרות
כסף,
דכתיב ¹⁸⁹, 'ויבדעת חדרים מלאו, כל הון יקר ונעים'.

¹⁸¹ באות ה'.

¹⁸² שמות, יד' - ל'.

¹⁸³ בראשית, א' - א'.

¹⁸⁴ בראשית, מב' - ו'.

¹⁸⁵ בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות".

¹⁸⁶ בראשית, א' - א'.

¹⁸⁷ היינו:

שם אהו"ה, עולה בגימטריא למניין יז',

וכמו כן, מניין טוב, עולה בגימטריא למניין זה.

¹⁸⁸ בראשית, לז' - ב'.

¹⁸⁹ משלי, כד' - ד'.

וזה שנאמר, וַיִּזְכֹּר הוּא הַשְּׁלִיטִי -

צרף אות ה' ד'השליט, עם תיבת 'הוא', יהיה צירוף אהו"ה¹⁹⁰.

יען, כי 'הוא המְשַׁבֵּיר' -

צרף אות ה' של 'המְשַׁבֵּיר', עם תיבת 'הוא', יהיה גם כן צירוף צירוף אהו"ה¹⁹¹.

רצונו לומר - כי שם אהו"ה, 'מְשַׁבֵּיר לְכָל עִם הָאָרֶץ'."

ולאור כל זאת, נראה לבאר כדלהלן:

דהנה, מהותה של השירה, היא כמיהה והשתוקקות, הכנעה והתבטלות מוחלטת לפני הבורא ית"ש.

והנה, בשעת קריעת ים סוף, כאשר בני ישראל הגיעו לתכליתה של מידת הענווה,

וממילא, הגיעו לתכלית בריאת העולם, ולתכלית יציאת מצרים וקריעת ים סוף, שהיו בעבור מידת הענווה¹⁹².

אזי, הם הביאו את עצמם, להכנה מוחלטת של "גאולת הדעת", בעת קבלת התורה הקדושה¹⁹³,

אשר תלויה אף היא, בתכלית מידת הענווה¹⁹⁴.

¹⁹⁰ היינו:

מילת "הוא", עולה בגימטריא למניין 12,

וכשנוסיף לזה, את האות ה', של מילת "השליט", נגיע למניין 17,

כמניין שם אהו"ה.

¹⁹¹ היינו:

מילת "הוא", עולה בגימטריא למניין 12,

וכשנוסיף לזה, את האות ה', של מילת "המְשַׁבֵּיר", נגיע למניין 17,

כמניין שם אהו"ה.

¹⁹² וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹⁹³ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

ומשכך, כאשר אומרים אנו את "שירת היס", כשעה ראשונה שאמרנו
על ים סוף,

בתכלית הענווה, ובתכלית ההתבטלות לפני הבורא ית"ש,

אזי, על אף שמקצת מן הדעת חזרה לגלות ¹⁹⁵, זוכה האדם להעלותה מן הגלות,
וממילא, הוא זוכה להגיע אל תכליתו, ולכפרת עוונותיו.

ולא זו בלבד:

אלא, שאותו שם קדוש, אשר שורשו בדעת,

משפיע עליו שפע גדול, ברוח ובגשם, בהיותו מחובר אל מקור הדעת.

ברם, כאשר אין האדם עושה כן, ואינו מחובר אל מקור הדעת, והדעת נשארת
בגלות,

אזי ¹⁹⁶, קשין מזונותיו של האדם כקריעת ים סוף,"

ובבחינת מאמרו של רבי שמעון בן אלעזר ¹⁹⁷, "שְׁהֲרַעוּתִי מֵעֲשִׂי, וְקִפְחִתִּי אֶת
פְּרִנָּסָתִי".

יתן ה' יתברך, ונזכה להתקדש ולהיטהר לפניו, ואזי נזכה לכל המתבאר,

ובקרוב ממש, נזכה לקיום מאמר הכתוב ¹⁹⁸, "כִּי־יִמִּי צִאֲתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, אֶרְאֶנּוּ
נִפְלְאוֹתֶיךָ". אמן.

¹⁹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹⁹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

¹⁹⁶ פסחים, קיח' ע"א.

¹⁹⁷ קידושין, פרק ד' משנה יד'.

¹⁹⁸ מיכה, ז' - טו'.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד